

VELJO TORMISE KOORIMUUSIKAKODU

Pea kaks aastat tagasi, kui Collegium Musicale sai kolmandat korda Aasta koori tiitli, tõstatasin ühe teema. Otse lavalt.

Meenutasin seda, kuidas 2015. aasta sügisel käisime kooriga Vigala kirikus laulmas ja kohal oli ka Veljo Tormis. Veljo palvel laulsime enne kontserti tema vanemate haulal. See oli tema jaoks väga oluline. Kui lõpetasime, ütles ta, et mäletagem siis neid, kes meid on hoidnud ja õpetanud.

Pärast Veljo lahkumist on see lause pidevalt minuga kaasas käinud.

Mäletada saab mitut moodi, saame kanda südames, saame rääkida ja laulda, kuid meil, minul ja kammerkooril Collegium Musicale, on suur soov - soovime, et meil oleks Veljo Tormisele pühendatud koht.

Või miks mitte kodu. Koorimuusikakodu - kuhu saaksime minna oma lapsed käekõrval, viia Eesti külalisi, minna kooliklasside või kooridega...minna ja rääkida või kuulata, minna ja laulda. Minna ja mäletada. Minna ja olla ning tekitada sellest midagi uut...järjepidevat...püsivat.

Eestit teatakse väljapoole (kui e-riik ja IT välja jätta) ennekõike koorimuusika kaudu. Veljo Tormis on Eesti jaoks väga oluline ja märgilise tähtsusega helilooja. Tema panus nii Eesti koorimuusika edendamisesse kui laiemalt eestlaste püsima jäämisesse on olnud väga suur. Ta on olnud meie „ellujäämise juurikas“.

Lisaks eestlastele on tema loominguline panus oluline ka meie hõimurahvastele. Samuti väga paljudele kooridele ja dirigentidele üle maailma.

Arvatavasti nii mõnigi praegu mõtleb, et Veljo ei armastanud isikukultust, et pärast surma ta laeva ei vaja... Siinkohal võime jääda rahulikuks, sest Veljol ei olegi seda laeva vaja, seda on vaja meile endile. Ka Veljot ja tema muusikalist pärandit on vaja meile endile ja meie järeltulijatele.

Kui nüüd konkreetselt minna, siis võiks meil tõepoolest olla keskus, mille peaesmärk oleks Veljo Tormise pärandi säilitamine ja jätkuv tutvustamine. Kuid mitte ainult. Samuti Eesti koorimuusika tutvustamine ja edendamine. Ning miks mitte, laiemalt eesti heliloomingu tutvustamine. On ju kaudselt suur osa meie heliloojatest nõ Veljo õpilased.

Eesmärk on rajada elav ja igapäevaselt kasutuses olev keskkond, mis toob Eestile läbi Veljo Tormise nime ja loomingut tundust ja hoiab meie koorimuusika tähtsust kõrgel ka siis, kui heliloojat ennast füüsiliselt meie hulgas enam ei ole.

Ja mitte lihtsalt tema majamuuseum või tuba. Vaid elav kaasaegne keskkond, kus käiks igapäevane tegevus ja elu. Mida külastataks võimalikult mitmetel erinevatel põhjustel.

See keskus peaks olema multifunktsionaalne, kaasaegseid lahendusi ja koostöövõimalusi pakkuv.

Lisaks Tormise pärandi (arhiiv, noodikogu, plaadikogu, fotokogu, fonoteek) säilitamisele ja kättesaadavaks tegemisele saaksid hoones toimuda näiteks:

- **Residentuurid** - noored heliloojad saavad tulla, kirjutada muusikat, uurida Tormise loomingut, samuti teiste Eesti heliloojate loomingut, töötada kooridega (saada teada, mis on koorile kirjutamise juures oluline) jne.
- **Kooriproovid** – lisaks saalile võimalus töötada väiksemates gruppides, nt häälerühmade kaupa.
- **Salvestamine** (ennekõike koorimuusika) – Head ja kõrgetasemelised salvestused on väga olulised – isegi kui ei anna CD-plaati välja, siis ka tänapäevaste kanalite jaoks on kvaliteetset salvestust vaja. Ja on väga oluline, et Eesti heliloojate muusikat salvestataks.
- **Kontserdid** (väiksemamahulised) – ennekõike keskuse külastajatele, Eesti külalistele, erinevate Eestis toimuvate visiitide/konverentside korraldamisel ühe kultuurilise sihtkohana jne.
- **Tormise loomingut tutvustavad workshopid, sh rahvamuusika, rahvalaul**
- **Dirigentide meistrkursused**
- **Muud heliloomingu kirjutamist puudutavad workshopid ja koolitused**
- **Filmide näitamise võimalus**
- **Konverentside/seminaride/koolituste korraldamine**

Selle keskuse SAAL- peaks olema selline, mis võimaldaks kontserte, kooriproove, sealhulgas proove koos kammerorkestriga, salvestamistegevust, filmide näitamist; audiovisuaalsete lahenduste kasutamist jne.

Kuigi see on seotud ennekõike Veljo Tormise ja koorimuusikaga saaks sinna koondada ka erinevad organisatsioonid ja asutused. Selleks, et see maja tõesti igapäevaselt ja laialdaselt kasutuses oleks. Samuti on see kasulik ka nendele organisatsioonidele endale.

Näiteks: Heliloojate Liit, Eesti Muusika Infokeskus, Eesti Interpreetide Liit, Eesti Kooriühing jne. Arvestades tänapäevaseid lähenemisi, võiks seal kindlasti olla ka nõ pop-up töökohad.

Kusjuures see ei oma tähtsust, et nad on laiemalt rohkemaga tegevad kui Veljo Tormise koorimuusika. Tähtis on see, et ka nemad kannavad eesti kultuuri püsijäämise ideed. Olen veendunud, et see suurendaks ka nende organisatsioonide omavahelist läbikäimist ja koostööd.

Samuti peaks seal majas tegutsema ja seda aktiivses kasutuses hoidma koor. Näiteks Eesti Filharmoonia kammerkoor – proovid, kontor, muud tegevused. Kuna EFK teeb proove peamiselt ennelõunal, siis pärastlõunad, õhtud ja nädalavahetused oleksid saal ja osad ühiskasutatavad ruumid vabad. Lisaks võiks see olla „kodu“ ka mõndadele eraõiguslikel alustel tegutsevatele kooridele/ansamblitele – Collegium Musicale, Voces Musicales, Vox Clamantis - kooriproovid, ruumid kohtumisteks, tegevuse *manageerimiseks* jne. See loob soovikorral võimalused ka nende kooride omavaheliseks tõhusamaks koostööks.

Kui mõelda koostöö peale Fenno-Ugria asutusega ja seeläbi hõimurahvastega, siis võiks see olla kindlasti ka üks Hõimupäevade korraldamiskoht.

Väga olulised on ka lastele- ja noortele suunatud tegevused ja programmid. Rõhuga Tormise loomingut tutvustamisel, kuid ka muud. Lasteaedadele- ja koolidele külastusprogrammid, Regilaulupesa, heliloomingu õpituba, koolivaheaja laagrid jne.

Kuigi minupoolest võiks Veljo Tormise keskuseid olla erinevates kohtades üle-Eesti, siis see konkreetne võiks asuda Tallinnas. Kas siis mingis olemasolevas hoones, mida saab ümber ehitada või täiesti uues.

Arvatavasti oleks Veljo Tormise koorimuusikakodu või keskus see hoone, mille jaoks võiks isegi annetustest päris suure hulga raha kokku saada, nii nagu kunagi Estoniat ehitati, sest arvan, et inimesed saaksid selle olulisusest aru. Mulle meeldib ikka öelda, et kui Arvo Pärdi muusika tõstab meid taevastesse kõrgustesse, siis Veljo Tormis seob juurtega maa külge. Meie oma maa ja rahva külge...siin...Eestimaal.

Aitäh!
Endrik Üksvärav
dirigent

Tallinnas, 12. detsember 2019